

JAARVERSLAG 2010

Noordbrabants
Museum's-Hertogenbosch

**NOORDBRABANTS MUSEUM
JAARVERSLAG 2010**

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf
pagina 04

Publieksbereik
pagina 06

Collectie
pagina 12

Exposities
pagina 14

Vaste presentatie
pagina 16

Educatie
pagina 18

Flankerende activiteiten
pagina 20

Marketing
pagina 22

**Samenwerking
culturele veld**
pagina 24

Bedrijfsvoering
pagina 26

Financiële cijfers
pagina 28

Bijlagen

1 Aanwinsten
pagina 32

2 Exposities
pagina 36

3 Partners
pagina 36

4 Toezicht en directie
pagina 37

Colofon
pagina 38

WOORD VOORAF

Het is verheugend dit jaarverslag te kunnen beginnen met de constatering dat de langverbeide uitbreiding en renovatie van het Noordbrabants Museum nu eindelijk zijn begonnen. Een belangrijk feit: de afgelopen jaren stonden immers sterk in het teken van de naderende bouwactiviteiten en de realisatie van het Museumkwartier, de gezamenlijke lokatie van Noordbrabants Museum en Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch (SM's). Elders in dit jaarverslag leest u meer over de feestelijke start op 7 juli 2010, in aanwezigheid van de gedeputeerde van cultuur van de provincie Noord-Brabant en de wethouder cultuur van de gemeente 's Hertogenbosch.

De start van de bouw had belangrijke consequenties voor onze activiteiten: per 1 september moest de tentoonstellingsvleugel, inclusief expeditie, werkplaatsen en depots worden ontruimd. Het inpakken en tijdelijk opslaan van tienduizenden kunstwerken en historische objecten, reeds enkele jaren geleden begonnen, was een omvangrijk project waaraan de medewerkers van het museum veel tijd en zorg hebben besteed.

Ondanks alle voorbereidingen voor de uitbreiding konden onze bezoekers in 2010 weer genieten van een groot en divers museaal aanbod. Daaronder drie grote exposities en diverse kleine

tentoonstellingen en educatieve activiteiten, waarmee bijna 85.000 bezoekers werden getrokken. Een bezoekersaantal dat weliswaar lager ligt dan in voorgaande jaren, maar dat gezien de reeds in gang gezette ontmanteling van presentaties en de tussentijdse sluiting van de expositievleugel heel bevredigend mag worden genoemd.

De inspanningen om de museale activiteiten meer af te stemmen op jeugdige bezoekers hebben de afgelopen jaren geleid tot een gestage stijging van het percentage jeugdige bezoekers. In 2010 was maar liefst 21 % van onze bezoekers jonger dan 27 jaar. De combinatie van meer activiteiten voor het onderwijs, speciale activiteiten in de schoolvakanties en een sterk op jongeren gerichte tentoonstelling als *De Fantasiefabriek* blijkt succesvol. Dit beleid wordt de komende jaren zeker voortgezet.

In 2010 is binnen de organisatie veel aandacht besteed aan de voorbereidingen voor de inrichting van het nieuwe museum. Er is een globaal inrichtingsplan opgesteld, waarin per ruimte de bestemming en de aard en omvang van de presentaties zijn vastgelegd. Om de inrichtingsplannen te kunnen realiseren is inmiddels een fondsenwervingscampagne voorbereid, die begin 2011 van start ging. Bij de lokale werving wordt nauw samengewerkt met onze collega's

van het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch. Grote projecten werpen hun schaduw ver vooruit. Dat geldt op de eerste plaats voor de grote Jheronimus Boschexpositie in 2016. Het museum is nauw betrokken bij de voorbereiding en start van het Bosch Research and Conservation Project. Daarnaast is veel tijd besteed aan overleg met buitenlandse musea over bruikleengeving van de werken van Bosch; de vooruitzichten op dit punt zijn uitstekend. Daarnaast is een begin gemaakt met de conceptontwikkeling van een internationale tentoonstelling over Vincent van Gogh in het kader van BrabantStad Culturele Hoofdstad 2018.

Eind 2010 moest worden geconstateerd dat structurele samenwerking tussen het Noordbrabants Museum en het Museum voor Religieuze Kunst in Uden niet mogelijk is. Er kon geen overeenstemming worden bereikt op het gebied van de governance, reden voor de provincie Noord-Brabant en de betrokken musea om te concluderen dat beide musea geheel onafhankelijk van elkaar verder zullen gaan, waarbij collegiale samenwerking in de toekomst uiteraard mogelijk blijft.

Er bestaat enige zorg om de exploitatie van het museum na de heropening. Het afgelopen jaar hebben diverse overheden, gedwongen

door de economische crisis, zich beraden over bezuinigingen op onder meer cultuur. Wij zijn bijzonder verheugd dat Provinciale Staten in juni 2010 besloten hebben vast te houden aan de eerder toegezegde verhoging van de exploitatiesubsidie ten behoeve van het nieuwe en uitgebreide Noordbrabants Museum. Daardoor wordt de investering in het nieuwe museumcomplex optimaal benut en kan het nieuwe Noordbrabants Museum een aanjagersrol spelen binnen de culturele infrastructuur alsmede in majeure projecten als het Jheronimus Boschjaar 2016 en BrabantStad Culturele Hoofdstad 2018.

Zorgwekkend is echter dat de gemeente 's-Hertogenbosch inmiddels heeft aangekondigd wél te willen bezuinigen op de subsidie aan het Noordbrabants Museum en dat op dit moment onzekerheid bestaat over de eerdere besproken verhoging van de gemeentelijke exploitatiesubsidie na heropening eind 2012. Wij hopen dat de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch het belang inziet van een actief Noordbrabants Museum dat niet alleen als culturele motor fungeert maar ook zorgt voor een belangrijke economische spin-off in de Bossche binnenstad.

Evenals in voorgaande jaren eindigen wij dit voorwoord graag met een woord van dank aan onze subsidiënten, aan de vele externe organisaties

waarmee wij dit jaar mochten samenwerken en uiteraard aan de medewerkers en vrijwilligers van het museum die in gezamenlijkheid tekenden voor het succes van het Noordbrabants Museum in 2010.

Dr. Wim van den Goorbergh
voorzitter Raad van Toezicht

Dr. Charles de Mooij
directeur

PUBLIEKSBEREIK

INVLOED VERBOUWING

Het Noordbrabants Museum 's-Hertogenbosch sloot 2010 af met een bezoekersaantal van 84.556. Dat is een mooi resultaat gezien de in gang gezette verbouwing en het ontbreken van de grote expositievleugel gedurende het najaar. Begin 2010 was het aantal bezoekers begroot op 90.000. Toen na een paar maanden bleek dat de bouwactiviteiten meer invloed hadden op de programmering dan verwacht, werd de raming bijgesteld naar 85.000 bezoekers.

SUCCESVOL

Ondanks alle veranderingen bleken we in staat een volwaardig en succesvol programma te realiseren met - naast tal van kleine en middelgrote exposities - drie mooie, grote wisselentoonstellingen. Het jaar begon met een verlenging van de tentoonstelling over *Marjolein Bastin* tot 28 februari 2010 (in 2010 nog 12.560 bezoekers, totaal voor de gehele tentoonstelling: 56.907 bezoekers), daarna volgden: *De Fantasiefabriek* (22.205 bezoekers), *Gekoesterde Schoonheid* (20.576 bezoekers) en *A la c'Arte* (22.961 bezoekers). Gedurende de perioden dat het museum gedeeltelijk gesloten was wegens

ombouw van de wisselentoonstellingen werden 6.254 bezoekers ontvangen.

VERANDERINGEN IN HET BEZOEKERSPROFIEL

De tabel laat zien dat in 2010 verhoudingsgewijs beduidend meer scholieren en jongeren het museum bezochten dan in de twee jaar daarvoor. Ook zien we het stijgende succes van de museumkaart. Het aandeel museumkaarthouders steeg ten opzichte van 2009 van 35% naar 37%, daar tegenover daalde het aandeel van de volbetalende bezoekers van 19% naar 16%, een 'wisseling' die enerzijds waardeerend is omdat de museumkaarthouders bezoekers zijn met

Categorie	2010	%	2009	%	2008	%
Volwassenen - volbetalend	13.172	16%	21.987	19%	25.525	20%
Bezoekers 65+ (excl. mus.kaart)	6.805	8%	11.624	10%	11.973	10%
Museumkaarthouders (excl. jongeren)	31.296	37%	40.685	35%	37.490	30%
Scholieren / jongeren (incl. mus.kaart)	17.584	21%	16.412	14%	19.273	15%
Overig, acties en arrangementen	15.699	18%	25.642	22%	32.169	25%
Totaal	84.556	100%	116.350	100%	126.430	100%

grote kennis en ervaring maar anderzijds is een daling van het aantal volbetalende bezoekers minder goed.

VERBETERING KASSAREGISTRATIE

Omdat we proberen om met een mooi, afwisselend tentoonstellingsaanbod meer mensen te trekken, is het nodig om onze bezoekers goed te leren kennen. Want als we weten wie zij zijn, kunnen we onze programmering aan hun wensen en behoeften aanpassen. Maatschappelijke, kunstinhoudelijke en bedrijfsmatige eisen vormen hierbij randvoorwaarden.

In de meerjarennota 2009 – 2012 van het Noordbrabants Museum staat precies geformuleerd

PUBLIEKSBEREIK

welke bezoekersgroepen we willen bereiken. Om de resultaten beter in beeld te krijgen is het kassasysteem in 2010 aangepast. Steekproefsgewijs worden bezoekers bij ontvangst geregistreerd in specifieke categorieën: jongeren in schoolverband, gezinnen met kinderen, bezoekers in de leeftijd 18-27 jaar, 28-49 jaar, 50-64 jaar en 65 jaar en ouder. Tevens zijn bezoekers, ook weer steekproefsgewijs, gevraagd naar hun postcode om zo meer inzicht te krijgen in de herkomst van de bezoekers. Dit is belangrijke aanvullende info op de TNS NIPO data. Ook de Provincie Noord-Brabant is blij met deze registratie. Zij is zeer belangstellend naar herkomst en bereik van doelgroepen. Uit deze nieuwe manier van meten is gebleken dat we meer inzicht hebben gekregen in de diverse (sub)doelgroepen.

JONGEREN

Het museum heeft de afgelopen jaren veel inspanning geleverd om het imago bij en het bereik onder jongeren te verbeteren. Mede door de verbeterde kassaregistratie kunnen we nu goed zien welke *specifieke* vorm van onderwijs deze jongeren volgden en kunnen we ons aanbod daar beter op afstemmen. Verder is inzichtelijk geworden hoeveel jongeren het museum *individueel* bezochten, in totaal bijna 7.500 bezoekers, een

JONGERE BEZOEKERS - ONDERVERDEELD IN VERSCHILLENDE CATEGORIEËN 31/12/2010

Jongeren in schoolverband	Aantallen	Percentage
Basisschoolleerlingen	3.457	34%
VMBO-scholieren	2.068	20%
HAVO/VWO-scholieren	2.780	28%
MBO-ROC scholieren	695	7%
HBO-WO studenten	459	5%
Docenten/Leraren	650	6%
Totaal	10.109	100%

Jongeren in schoolverband	Aantallen	Percentage
CJP-Cultuurkaart	146	2%
Jongeren tot 18 jaar	4350	58%
Jongeren 18-27 (met OV stud.kaart)	1304	17%
Entree Junior MK	1399	19%
Entree Uittok	275	4%
Entree Jeugd Boschlogie	0	0%
Totaal	7474	100%

zeer hoopgevend aantal. Onze inspanning om meer jongeren naar het museum te trekken, heeft duidelijk haar vruchten afgeworpen: 1 op de 5 bezoekers (in tegenstelling tot 1 op de 7 bezoekers in 2009) behoorde tot de categorie scholieren/jongeren. Van deze groep volgden 3.457 jongeren het basisonderwijs en 6.002 het voortgezet onderwijs.

De stijging van het percentage jonge(re) bezoekers heeft onder meer te maken met de aard van de georganiseerde tentoonstellingen. Zo was *De Fantasiefabriek* voor jongeren erg aantrekkelijk. Tegelijkertijd is de stijging ook het resultaat van een investering in de ontwikkeling van kwalitatief goede lespakketten en educatieve programma's. Een duidelijke investering voor de lange termijn.

GEZINNEN MET KINDEREN

In 2010 registreerden we ook alle gezinnen die het Noordbrabants Museum bezochten. Dat is prettig, omdat dat we daarmee weten in hoeverre we bij exposities met deze doelgroep rekening dienen te houden. Een gezin definiëren we als: een kind jonger dan achttien jaar dat onder begeleiding van minimaal één volwassene het museum bezoekt. De relatie tussen het kind en de volwassene (ouders, grootouders, oom/tante,

buurman/buurvrouw) is hierbij nu van minder belang. In 2010 bezochten 3745 gezinnen (bestaande uit circa 11.000 individuele bezoekers) het Noordbrabants Museum: 13 % van alle bezoekers.

WOONPLAATS BEZOEKERS

Sinds een aantal jaren doet het Noordbrabants Museum mee aan de MuseumMonitor. Dit is een onderzoek, uitgevoerd door TNS NIPO op basis van enquêteformulieren die gedurende het hele jaar worden ingevuld door bezoekers van een groot aantal musea. Op basis van de resultaten kunnen musea hun cijfers vergelijken met elkaar, met voorgaande jaren én met die van de landelijke trend.

Uit de MuseumMonitor bleek onder meer dat in 2010 42% van onze bezoekers uit Brabant kwam versus 46% in 2009. Ook kwamen er veel bezoekers uit West-Nederland (33%) en Oost-Nederland (15%). Zo zien we het graag. Het is onze ambitie om een Brabants museum te zijn met landelijke uitstraling.

MARKETINGACTIES

Het museum ondernam uiteenlopende marketing-

acties om de diverse doelgroepen daadwerkelijk te bereiken. Via traditionele bladen en innovatieve onlinemediã. Zo hebben we in 2010 diverse audiovisuele middelen ingezet en bijzondere jongerenprogramma's ontwikkeld, zoals *De Grote Animatiestudio*. Bij de marketingacties werkte het museum samen met de publieksbladen (*Tableau, Atelier, Spoor, Zo zit dat, Groter Groeien*), met culturele instellingen (SM's, Kunsthal Rotterdam, Openbare Bibliotheek 's-Hertogenbosch en Stichting Cultureel Jongeren Paspoort) en met bedrijven (Busmaatschappij Arriva, Rabobank Nederland, Fatboy). De acties betroffen onder meer: korting op de entree, excursies voor de Vrienden en een *Meld je aan en win*-actie. Bij deze laatste actie maakten jongeren kans op een Fatboy als ze zich inschreven voor een CJP-pas.

WAARDERING

De MuseumMonitor registreert ook de waardering die bezoekers geven aan diverse aspecten van het museum. Zo gaven ze in 2010 het museum in het algemeen het cijfer 7,8 (op een schaal van 1 tot 10) en de klantvriendelijkheid van de medewerkers een 8,1. Mooie resultaten dus die ongeveer gelijk zijn aan die van 2009. De waardering voor de tentoonstellingen lag op eenzelfde niveau. Alhoewel het museum midden in de drukke

PUBLIEKSBEREIK

binnenstad ligt, was men over het algemeen ook te spreken over de bereikbaarheid: 97% van de mensen gaf minimaal een 6 voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer, en 82% minimaal een 6 voor de bereikbaarheid met de auto. Wat betreft de informatieverstrekking bij de kassa: 72% van de bezoekers gaf een 8 of hoger, net als in 2009.

Het waarderingsonderzoek geeft aan op welk gebied extra inspanningen vereist zijn. In 2009 scoorden we bijvoorbeeld matig op de aantrekkelijkheid van de vaste presentaties voor kinderen. In 2010 hebben we daarom ingezet op verbetering. Dit is gewaardeerd met een 6,8.

OVERIGE GEGEVENS

Uit de MuseumMonitor en een eigen enquête bleek verder het volgende. In 2010 bezocht 33% van de bezoekers het museum voor de eerste keer. De meesten hadden het museum al eerder bezocht: 67% in 2010, tegenover 66% in 2009. Voor 63% van de bezoekers was het laatste bezoek minder dan een jaar geleden. Verder was in 2010 het percentage vrouwelijke bezoekers 58% tegenover 69% in 2009. Een daling dus, te verklaren door de grote opkomst van vrouwen bij de exposities *De Ideale Vrouw* en *Marjolein Bastin* in 2009. In 2010 was 80% van de

bezoekers 50 jaar of ouder. Dat is een lichte daling ten opzichte van 2009 toen dit percentage 82% was. Deze relatieve daling van het aantal ouderen heeft te maken met *De Fantasiefabriek* die veel jongeren trok, en past in het beeld van de algemene tendens dat de gemiddelde leeftijd van onze bezoekers langzaam aan het dalen is. Als laatste punt kunnen we melden dat het rondleidersteam in 2010 in totaal 342 rondleidingen gaf aan 4368 bezoekers. Het aantal rondleidingen en het aantal deelnemers is duidelijk beter dan in 2009, hoewel in 2010 de gemiddelde groepsgrootte weer duidelijk kleiner is geworden. In 2010 bezochten 491 mensen het museum als onderdeel van een door derden georganiseerde stadswandeling.

VRIENDEN VAN HET NOORDBRABANTS MUSEUM

Het Noordbrabants Museum kent sinds 1984 een Vriendenstichting die het museum op allerlei manieren ondersteunt. Bijvoorbeeld bij de aankoop van kostbare aanwinsten en de realisatie van tentoonstellingsprojecten. Het bestuur van de Stichting Vrienden heeft toegezegd een bijdrage te zullen leveren aan de museale inrichting van het nieuwe Noordbrabants Museum. Om dit mogelijk te kunnen maken, zijn de bestuursleden begonnen met het werven van nieuwe Vrienden. In 2009 waren drie nieuwe Vriendenpakketten geïntroduceerd ter aanvulling op het reguliere lidmaatschap. Bestaande én nieuwe Vrienden konden daardoor in 2010 Bruegel-, Bosch- of Van Gogh-vriend worden: bijzondere vormen van lidmaatschap met tal van bijbehorende activiteiten en privileges. Voor de eerste Bruegel- en Boschborrel en de Van Gogh-lunch was direct veel animo. Omdat we in de aanloop naar het nieuwe museum het aantal Vrienden aanzienlijk willen uitbreiden, werd op 2 juni een wervingsdiner georganiseerd, op de museumvloer tussen de werken van Marc Mulders. Het diner was zeer succesvol. De Stichting Vrienden kon die avond 13 nieuwe Boschleden, 14 nieuwe Bruegelleden en 3 nieuwe Van Goghleden verwelkomen.

Nieuwe Vrienden werden ook geworven middels :

- de *direct mailing*-actie *Vriend werft Vriend*. In het kader van de expositie *A la c'Arte* werden nieuwe Vrienden beloofd met een exclusieve amuselepel.
- verscheidene Vriendenfolders. Deze liggen in de entree van het museum en worden bij bijzondere gelegenheden actief uitgedeeld.
- binnen- en buitenlandse dagexcursies en Vriendenbezoeken, georganiseerd naar aanleiding van de drie grote wisselexposities

Op 31 december 2010 had het museum 1.144 contribuanten, bestaande uit 1033 reguliere Vrienden, 61 Bruegelvrienden, 44 Boschvrienden en 6 Van Goghvrienden. Het aantal reguliere Vrienden daalde licht ten opzichte van 2009, terwijl het aantal bijzondere Vrienden (Bruegel, Bosch, Van Gogh) verdubbelde. Sommige Vrienden moesten hun lidmaatschap opzeggen vanwege hun hoge leeftijd. Tegelijkertijd kwamen er veel nieuwe Vrienden bij in de leeftijd van 40 tot 60 jaar. Al met al bleef het totale aantal Vrienden gelijk, maar is er duidelijk sprake van verjonging.

COLLECTIE

IN HET ATELIER VAN MARC MULDER'S GEHEIM LANDSCHAP VII
INV.NR. 16443 © MARC MULDER'S

AANWINSTEN

2010 was voor het museum een mooi jaar op het gebied van aanwinsten. De collectie werd verrijkt met maar liefst 91 kunstwerken en historische gebruiksvoorwerpen: 17 schenkingen, 16 aankopen en 58 bruiklenen. Een compleet overzicht van de aanwinsten voor 2010 is te vinden in bijlage 1.

Collectie kunst

Enkele aanwinsten verdienen een speciale vermelding. Bijvoorbeeld het schilderij *Geheim landschap IV* van Marc Mulders, deel van een ensemble van objecten die de intensiteit weer spiegelen waarmee de kunstenaar de natuur beleeft op landgoed De Baest bij Tilburg. *Souvenir #1- #6* van Ruud van Empel betreft een serie van zes stillevens als reflectie op Van Empels jeugd in Breda in de jaren zestig. Het is een uitzonderlijke schenking uit handen van de kunstenaar zelf en de Utrechtse Flatland Foundation. In de categorie oude kunst zijn we bijzonder blij met het schilderij *Koolroos* van Cornelis van Spaendonck (1756-1839). Deze uit Tilburg afkomstige schilder had in Parijs een succesvolle carrière als schilder van bloemstukken. Omdat *Koolroos* op marmer is geschilderd, is het een heel bijzonder werk met subtiele

kleurnuances. Het is aangekocht met steun van de voormalige eigenaren, de heer en mevrouw Willekens-Kooloos, van het BankGiro Loterij Fonds van de Vereniging Rembrandt en van het SNS REAAL Fonds. Het fraaie *Landschap met molens* van Jan Brueghel de Oude (1568-1625) hebben we in langdurig bruikleen gekregen van het ICN. Het krijgt een prominente plaats in de toekomstige Brueghel-presentatie.

Historische collectie

Het grootste aantal aanwinsten in 2010 was voor de historische collectie. Hierbij hoort ook een omvangrijke verzameling objecten die we van de Joodse Gemeente van 's-Hertogenbosch in langdurig bruikleen kregen. Alle voorwerpen zijn nauw verweven met de liturgie, de gemeenteleden en de joodse identiteit. De Joodse Gemeente vertrok in 2010 naar Eindhoven, maar het erfgoed blijft door deze bruikleen in de oorspronkelijke plaats van vestiging. Een andere bijzondere schenking betreft een recente opgraving in Babyloñbroek: een prehistorische bronzen kokerbijl van het Helmeroth-type (925-750 v. Chr.). Het is een unieke vondst. De verspreiding hiervan beperkte zich tot nog toe tot Duitsland en Oost-Nederland. In 2011 wordt hierover gepubliceerd in het vaktijdschrift *Palaeohistoria*.

Bibliotheek

De bibliotheekcollectie is aangevuld met een aantal interessante titels, waaronder de monumentale werken *De Sint-Janskathedraal van 's-Hertogenbosch - geschiedenis van de bouw*, door H. Boekwijt, R. Glaudemans en W. Hagemans, en *De grafzerken van de Sint-Jan te 's-Hertogenbosch* door H. Timmers et al. Het Noordbrabants Museum leverde een bijdrage aan de totstandkoming van de boeken, beide van groot belang voor ons cultureel erfgoed.

UITHUIZEN

Omdat de depots van het museum in augustus leeg opgeleverd moeten worden, is in 2010 vaart gemaakt met het inpakken en uithuizen van de collectie. De stukken zijn opgeslagen in externe depots of uitgeleend aan collega-musea. Door het uithuizen van de collectie lag het bruikleenverkeer vrijwel stil. Desondanks is - waar mogelijk - aan aanvragen tegemoet gekomen. Zo zijn er objecten in bruikleen gegeven aan Teylers Museum in Haarlem, Museum Het Valkhof in Nijmegen, het Limburgs Museum in Venlo en het Complesso Vittoriano in Rome. Een zeer bijzondere bruikleen betrof onze guillotine die zorgde voor een historische context bij de opvoering door Het Brabants Orkest van *Le nozze di Figaro* op de Bossche Parade.

COLLECTIEBEHEER

In 2010 is het schrijven van een collectieplan voor de periode t/m 2013 afgerond. Het collectieplan geeft de strategie weer van het museum rond alles wat met de collectie te maken heeft. Leidend hierbij zijn: de meerjarennota van het Noordbrabants Museum, de internationale Spectrumrichtlijnen en de richtlijnen, vastgesteld door het ICN (thans Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed). Op basis van het collectieplan is ook een restauratieoverzicht gemaakt. Het overzicht brengt alle kunstwerken in kaart die restauratie behoeven voordat het museum in 2012 heropent. Lacunes in de collectie - met betrekking tot toekomstige presentaties - zijn opgespoord. Gerichte bruikleenaanvragen en strategische aankopen zorgen dat deze lacunes - waar mogelijk - worden aangevuld.

DIGITALISERING

Sinds 2010 is de gehele collectie online via de museumwebsite toegankelijk. Ter aanvulling hierop is in 2010 ook gestart met het digitaliseren van het omvangrijke tentoonstellingsarchief, in een later stadium ook via internet op te vragen. Het voortdurend aanvullen en up-to-date houden van de online gegevens zorgt ervoor dat onze digitale dienstverlening continu wordt verbeterd.

EXPOSITIES

ONVERWACHTS EXTRA RUIMTE

Omdat de verbouwing van het museum later startte dan gepland en de grote expositieruimte daardoor langer beschikbaar bleef, konden sommige tentoonstellingen onverwacht een ruimere opzet krijgen. Dankzij de inzet en flexibiliteit van de technische dienst, onze conservatoren en projectleiders hebben we die extra ruimte goed weten te benutten. Het Noordbrabants Museum had daardoor in 2010 een aantrekkelijk en gevarieerd aanbod aan wisselexposities. Voor een overzicht: zie bijlage 2.

GROTE WISSELEXPOSITIES

Het jaar begon met de verlenging van *Marjolein Bastin, dicht bij de natuur* t/m 28 februari 2010. Van 23 januari t/m 25 april volgde *De Fantasiefabriek, animatie in Nederland* in de paleiszalen en de eerste nieuwbouwvleugel (Quist 1). Deze tentoonstelling over de animatiefilm als hedendaagse kunstvorm was vooral gericht op jongeren en werd georganiseerd in samenwerking met het NIAf (Nederlands Instituut voor Animatiefilm). Gevestigde namen en aanstormend talent werden naast elkaar getoond aan de hand van zes thema's en circa vijftig films. De doelstelling om veel

jongeren te trekken werd ruimschoots bereikt. Maar ook ouder publiek kwam in groten getale. Veel bezoekers zaten zichtbaar genietend en lekker onderuit in een Fatboy naar animatiefilms te kijken. 'Super', 'onverwacht' en 'ik wist niet dat er zoveel talent zat in Nederland' waren enkele van de opmerkingen in het bezoekersboek.

Gekoesterde Schoonheid

Van 22 mei t/m 29 augustus was er de tentoonstelling *Gekoesterde schoonheid – kunst uit Brabants privé bezit*, gepresenteerd in de expositievleugel. In *Gekoesterde Schoonheid* deelden Brabantse kunstverzamelaars hun passie met het publiek en toonden hun geliefde beelden en schilderijen. Te zien waren onder meer schilderijen van Rubens, Ruysdael, Coorte, Van Spaendonck, Van Gogh, Breitner, Modigliani, Delaunay, Appel en De Kooning. Ook waren er objecten en beelden van grootheden als Picasso en Zadkine. Veel van deze werken waren nooit eerder tentoongesteld. Bezoekers waardeerden dit kijkje in de privé-vertrekken van de verzamelaars, maar vonden het soms wel jammer dat we - omwille van de privacy - geen informatie konden geven over persoonlijke beweegredenen en achtergronden. Een mooie catalogus, uitgegeven door het museum, vormt een blijvende herinnering.

Baest – Geheim landschap

Van 8 mei t/m 29 augustus, bijna gelijktijdig met *Gekoesterde schoonheid*, was in Quist 1 de expositie *Baest - Geheim landschap, Foto's van Marc Mulders* te zien. Bezoekers konden genieten van een dertigtal kleurenfoto's met als thema het ritme van dag en nacht en de seizoenen. Mulders wilde hiermee het natuurschoon van landgoed *De Baest* onder de aandacht brengen en 'helende beelden' laten zien, als tegengif voor de verstoorde harmonie in de natuur. De expositie was een primeur – de eerste keer dat Mulders' foto's werden tentoongesteld in een museale omgeving. Bij de foto's werden ook schilderijen, wandtapijten, glaswerk en toegepaste kunst van Marc Mulders getoond.

A la c'Arte

's-Hertogenbosch was in 2010 Hoofdstad van de Smaak. Ter gelegenheid van dit voedselstijfje organiseerde het Noordbrabants Museum *A la c'Arte, De kunst van het eten – Eten in de kunst*. Deze tentoonstelling, gehouden van 18 september 2010 t/m 2 januari 2011, bundelde vier eeuwen eetkunst in een bonte verzameling pronkstillevens, feestmalen, bacchanalen, jachtstukken, Bijbelse taferelen, portretten en familiestukken. Vier Brabantse sterrenchefs, een culinair recensent en enkele kunsthistorici brachten de smaken op bijzondere wijze tot leven. Bezoekers spraken hun

waardering uit voor de expositie en schreven in het bezoekersboek kreten als 'smakelijk', 'een lust voor het oog' en 'mooi gedekt'. De publicatie bij de tentoonstelling combineerde mooie afbeeldingen van de kunstwerken met achtergrondverhalen, culinaire recensies van schilderijen, en de recepten van de sterrenkoks. Bezoekers die trek hadden gekregen door de tentoonstelling konden zó thuis aan de slag.

EXTRA PRESENTATIES

Door de vertraging in de verbouwing beschikte het museum ook langer dan verwacht over de tuingalerij. Hierdoor was het mogelijk om wederom een aantal jonge, veelbelovende Brabantse kunstenaars te laten exposeren: Sabina Timmermans, Jeroen Vrijssen en Anouk Bax, drie kunstenaars met zeer verschillende stijlen. Verder deed het Noordbrabants Museum in oktober mee met de *Bossche Atelierroute*.

Zes kunstenaars presenteerden hun werk verspreid over de vaste opstelling, wat natuurlijk zorgde voor verrassingen bij bezoekers. Van 28 juni t/m 1 augustus waren in twee paleiszaal op de begane grond de resultaten te zien van *YouExpo*: een kunsteducatieproject waarbij scholieren werden uitgedaagd een eigen kunstwerk te maken. *YouExpo* is een initiatief van de provincie Noord-

Brabant, georganiseerd door het museum. De voor- genomen tentoonstelling *Den Bosch in honderd dieptepunten – Miesjel van Gerwen observeert 't Moer*, werd uitgesteld tot 2011 in verband met de wijzigingen in het bouwschema.

AANWINSTENHOEK

Door de grote hoeveelheid mooie aanwinsten was het lastig bepalen wat er in de aanwinstenhoek kwam. Eerst presenteerden we het BBA-servies: een aanwinst van eind 2009. Daarna, tijdens *Gekoesterde schoonheid*, voorwerpen gerelateerd aan de familie Martini Buys, een 18de-eeuwse Bossche regentenfamilie. We sloten het jaar af met Ruud van Empels serie *Souvenir*. De afbeeldingen van huishoudelijke voorwerpen, typisch voor het Brabant van de jaren zestig, ontlokten bij menig bezoeker de kreet: 'Zo een hadden wij thuis ook!' Het was een feest van herkenning.

VASTE PRESENTATIE

BLIJVEND POPULAIR

Door de bouwwerkzaamheden waren in 2010 minder zalen beschikbaar voor de vaste presentatie. De aanpassingen hebben desondanks geleid tot een goede en aantrekkelijke opstelling. De hoogtepunten *Van Bruegel tot Van Gogh* en *De Wereld van Bosch* kregen een nieuwe locatie en bleven veel bezoekers trekken. En ook de presentaties in de salons over geschiedenis van Brabant en over de bloemschilderkunst, werden goed bezocht. Aan de vaste presentatie werden in de loop van het jaar diverse aanwinsten en onlangs gerestaureerde werken toegevoegd, zoals *Eene binnenplaats van eene boerderij te Berlicum* van Henriette Ronner-Knip en twee schilderijen met vergezichten op Breda van Constantinus Huysmans.

BRUEGHEL

In november is het schilderij *Aarde en water* van Jan Brueghel - bij ons in bruikleen sinds 1987 - teruggegaan naar het Instituut Collectie Nederland. Dit in verband met de beslissing van de Restitutie Commissie om het werk toe te kennen aan de erfgenamen van de vooroorlogse eigenaar. Het verlies van dit werk binnen onze

Brueghel-presentatie is inmiddels hersteld door de aanwinst *Landschap met molens* van Jan Brueghel de Oude. Dit werk krijgt, als gezegd, een prominente plaats in de vaste opstelling in het nieuwe Noordbrabants Museum.

JAN SLUIJTERS

Halverwege 2010 kreeg het werk van de populaire Jan Sluijters een nieuwe plaats in de paleiszaal op de begane grond. We konden ook werk toevoegen; door schenking, aankoop en bruikleen verwierf het museum in 2010 een aantal bijzondere doeken. Met name het zelfportret van Sluijters spreekt tot de verbeelding.

BEELDENTUIN

In verband met de bouwwerkzaamheden was de tuin van het museum dit jaar niet toegankelijk voor bezoekers, afgezien van een klein terras bij het Tuincafé. In de loop van het jaar werd een aantal bomen verplaatst, de bestrating gelegd en het gazon ingezaaid. Zo kwamen de contouren van de vernieuwde tuin langzaam in zicht. Inmiddels is een planning gemaakt voor het herplaatsen in 2012 van een aantal beelden die uit voorzorg uit de tuin waren verwijderd.

NIEUW MUSEUM

In 2010 is door de afdeling collectie, presentatie en educatie veel aandacht besteed aan de vaste presentaties voor het nieuwe museum. De brainstormen waren zeer vruchtbaar; er liggen nu plannen voor de indeling van zalen en thema's, de informatieverstrekking, de bezoekersbegeleiding en de routing.

EDUCATIE

AANTREKKELIJK AANBOD

Het was een enerverend jaar voor de afdeling educatie, met tal van programma's voor jong en oud. Tot de afsluiting van de tentoonstellingsvleugel in september, speelden de programma's zich af in de achterzaal en de tuingalerij. Daarna in geïmproviseerde ontvangstruimtes elders in het museum, inclusief de eetkamer van het personeel. De bezoekers hebben hiervan geen hinder ondervonden, integendeel. Er was een aantrekkelijk educatief aanbod met voor elk wat wils.

DE FANTASIEFABRIEK

Onze ambitie om met *De Fantasiefabriek* veel jongeren te trekken werd ruimschoots gehaald. 35% van de bezoekers was jonger dan 18 jaar (ruim 7500 bezoekers). Veel jongeren bezochten de tentoonstelling in schoolverband; voor zowel basis- als voortgezet onderwijs was er een uitgebreid educatief aanbod. Heel populair waren de workshops animatie maken in de speciaal daarvoor ingerichte *Grote Animatiestudio*. (Mede mogelijk gemaakt door 2018Brabant). Deze workshops werden geleid door studenten van het Koning Willem I College 's-Hertogenbosch

en door kunstenaars, aangesloten bij het Bossche Makershuis. De gemaakte animaties werden gepresenteerd in de salons tijdens een speciaal georganiseerde middag. Een *handout* maakte *De Fantasiefabriek* ook voor de oudere bezoeker aantrekkelijk. Hierin stond een rondleiding plus informatie over animatiefilms.

VERZAMELZOLDER

Bij de tentoonstelling *Gekoesterde schoonheid* werd in de bovenzaal een *Verzamelzolder* ingericht. De verzamelingen van vijf Brabantse kinderen werden hier tentoongesteld, variërend van schelpen tot elastieken. In woord en beeld werd weergegeven hoe en waarom de objecten werden verzameld en wat de toekomstplannen van de jonge verzamelaars zijn. Een vrolijke *handout* leidde de bezoekers langs de verschillende presentaties. Hierin stond informatie over de collecties plus opdrachten en spelletjes. Eén hoek van de verzamelzolder was ingericht als atelier. Hier konden kinderen hun fantasieverzamelingen tekenen, aan de wand hangen en 'verzamelhulp' inschakelen. Kinderen konden hun verzamelvragen in een speciale brievenbus doen, waarna ze persoonlijk antwoord kregen. Voor de totstandkoming van de Verzamelzolder werd samengewerkt met studenten van het

Koning Willem I College te 's-Hertogenbosch en AKV|St. Joost Breda.

YOUEXPO

Circa 700 VMBO-leerlingen uit heel Brabant namen deel aan *YouExpo*: een project, geïnitieerd door de provincie Noord-Brabant en georganiseerd door het Noordbrabants Museum. Middels een speciaal voor de gelegenheid gemaakte introductiefilm en een rondleiding door het museum maakten de leerlingen kennis met Jheronimus Bosch en zijn navolgers. Op school gingen ze daarna zélf aan de slag. Ze maakten een kunstwerk, geïnspireerd op de stijl en de thematiek van Bosch en organiseerden een expositie. De mooiste, leukste, gekste kunstwerken stuurden ze vervolgens op voor een 'echte' tentoonstelling in het Noordbrabants Museum. Gedeputeerde van jeugd en cultuur Brigitte van Haaften-Harkema verzorgde de opening en deelde prijzen uit. De tentoonstelling vormde een vrolijk feest van vorm, kleur en experiment.

SMAAKROUTES EN MEER

Bij de tentoonstelling *A la c'Arte* werden twee educatieve programma's voor het basisonderwijs aangeboden. Voor groep 1 t/m 4 waren er de smaakroutes *Zoet, Zuur en Zout*. De speelse karakters *Saar de suikerspin, Zep het zure matje* en *Dirk het zoute dropje* leidden de leerlingen langs de belangrijkste smaken in de tentoonstelling. Leerlingen van groep 5 t/m 8 gingen aan de slag met *Het mooiste, lekkerste of vreemdste gerecht*. Daarbij gingen ze de kunstwerken langs, op zoek naar ingrediënten voor een zelf bedacht gerecht. Studenten van AKV|St. Joost leverden op verschillende manieren een belangrijke bijdrage. Zo verzorgde een student de illustraties bij het lesmateriaal en deden anderen beeldend onderzoek naar de productie van voedsel voor het project Foodfacts. De resultaten van dit onderzoek werden gepresenteerd in de tentoonstelling. In de herfst- en kerstvakantie vonden diverse smakelijke activiteiten plaats. Zo waren er voor kinderen smaakrondleidingen en proefmiddagen, en voor volwassenen Brabantse wijnproeverijen, kunstenaarslezingen en een tableau vivant door een Brabants schuttersgilde.

MUSEUM IN DE KLAS

In 2010 is het programma *Museum in de klas* ontwikkeld, speciaal voor de periode dat het museum dicht zal zijn. De scholen komen dan niet naar het museum, maar het museum komt met een speciaal project naar de scholen. *Museum in de klas* wordt in 2011 gelanceerd.

WINNARES PROJECT YOU EXPO, ELISE VAN MIERLO

FLANKERENDE ACTIVITEITEN

..... RNDOM EXPOSITIES .....

Naast educatieve programma's organiseerde het museum ook een reeks andere activiteiten, veelal ter aanvulling op de exposities. Doel hiervan was om extra aandacht te genereren voor het museum en een aantrekkelijk aanbod te creëren voor specifieke doelgroepen.

..... EVENWICHTIG .....

Doordat de Statenzaal door de verbouwing niet beschikbaar was, vonden veel activiteiten plaats in de salons. De aard van de activiteiten sloot goed aan bij de missie en visie van het Noordbrabants Museum en er werd op toegezien dat de kosten in verhouding stonden tot de verwachte bezoekersaantallen. Bestaande educatieve programma's werden met goed gevolg breder in de markt gezet.

De Fantasiefabriek

Rndom de expositie *De Fantasiefabriek* organiseerde het museum diverse lezingen voor volwassenen in samenwerking met het NIAf. Ook werd de AV-makelaar, Freek van 't Ooster geïntroduceerd, door de provincie Noord-Brabant aangesteld om

de ontwikkeling van de AV-sector in de provincie te stimuleren.

Museumweekend

Tijdens het landelijke Museumweekend op 10 en 11 april was het museum gratis toegankelijk. Behalve van de vaste opstelling konden bezoekers genieten van *De Fantasiefabriek*, *Animatie in Nederland*.

Gekoesterde Schoonheid

Het Noordbrabants Museum presenteerde dit jaar voor het eerst een heus zomerprogramma. Voor kinderen van 4 t/m 8 jaar was er de rondleiding *Kijk kunst!*, voor kinderen van 6 t/m 12 jaar de rondleiding *Op visite bij de Dikke Hertog*, en voor kinderen van 4 t/m 12 jaar waren er verzamelworkshops. Bij deze verzamelworkshop ontwierpen de kinderen onder leiding van een museumbegeleider een bewaardoos voor hun eigen verzameling. Tijdens het zomerprogramma konden volwassenen gratis rondleidingen volgen. Ze maakten kennis met topstukken uit de vaste collectie of met de expositie *Gekoesterde schoonheid - Kunst uit Brabants privébezit*. 439 bezoekers deden hier aan mee. 157 kinderen volgden een kinderrondleiding en 33 kinderen deden mee aan een workshop.

Open Monumentendag

Open Monumentendag op 11 september stond in het teken van het landelijke thema *De smaak van de 19e eeuw* wat goed combineerde met de expositie *A la c'Arte*. Er werden op deze dag ook opgravingen gepresenteerd van het 17e-eeuwse Jezuïetenklooster, recentelijk gevonden in en rond de museumtuin. Bezoekers hadden gratis toegang tot het museum.

November Music

Ook dit jaar werkte het Noordbrabants Museum mee aan *November Music* op 13 en 14 november. Vier studenten van het conservatorium brachten een concert, en vanwege de expositie *A la c'Arte* gebruikten ze daarbij keukengerei als instrumenten.

A la c'Arte

Tijdens de herfstvakantie presenteerde het museum de *Zoete Zondag*, *de Zoute Zondag* en *Weet-Wat-Je-Eet-Woensdag*, waarbij kinderen gratis rondleidingen kregen over smaak. Ook in de kerstvakantie organiseerde het museum activiteiten rond voeding. Kinderen konden proeven van zoete, zoute en zure etenswaren en volwassenen kregen een gratis rondleiding.

In het museum werd bovendien een speciaal arrangement aangeboden: bezoekers konden met forse korting genieten van een ambachtelijk

lunch. Dit arrangement werd georganiseerd in samenwerking met de NS en Landerijk, de speciaalzaak met heerlijkheden van Brabantse bodem. Bezoekers konden ook wijn proeven; in de salons was een speciale proeverij georganiseerd met wijnen uit de omgeving van Den Bosch/Brabant. Fotograaf Margriet Smulders, wier werk op de expositie hing, gaf toelichting en presenteerde haar onlangs verschenen boek.

MARKETING

COMMUNICATIEMIDDELEN

Ook in 2010 is kritisch gekeken naar de effectiviteit van diverse communicatiemiddelen. Bij elke grote expositie kregen bezoekers daarom vragenlijsten voorgelegd waarin ze hun bevindingen konden noteren. Hieruit bleek wederom dat *free publicity* de meeste bezoekers oplevert. Het blijft dus van groot belang om de pers helder en tijdig te informeren. Dit jaar kozen we een nieuwe strategie. In plaats van een plenaire persbijeenkomst werden journalisten individueel geïnformeerd tijdens een persoonlijke afspraak met de conservator. Het goede contact dat hierdoor ontstond genereerde veel persoonlijke feedback op de expositie. Bij veel bezoekers was hun interesse in onze tentoonstellingen gewekt door berichten in de publicaties in de vorm van lezersacties, en door de posters langs de weg, de folders en de website. De e-mailnieuwsbrief wordt steeds belangrijker; dit jaar waren er ruim 30% meer abonnees.

Voortbouwend op de conclusies van de Museum-Monitor in 2009, hebben we ons in 2010 sterk gericht op de promotie van het Noordbrabants Museum in zijn totaliteit. De kwaliteit van de vaste collectie, de aanwinsten en de educatieve programma's zijn bij het publiek goed onder de aandacht gebracht. Uit de recente Museum-

Monitor blijkt dat 39% van de bezoekers het museum nu bezoekt vanwege het geheel en 60% vanwege een bepaalde expositie. In 2009 waren deze percentages nog 18% en 81%.

WEBSITE

De museumwebsite is in 2010 uitgebreid met een Engelstalige module en een interactieve tijdlijn. Op deze tijdlijn staan topstukken uit de collectie weergegeven in een heldere historische context - van prehistorie tot de eigen tijd. Verder is de vormgeving van de site verbeterd door de toevoeging van foto's van fotograaf Marc Bolsius en werd de website expliciet ingezet ter promotie van de exposities. Er stond bijvoorbeeld een trailer op van de animatiefilms die te zien waren in *De Fantasiefabriek*, en bezoekers konden een interactieve e-card sturen om anderen op de expositie te attenderen. Bovendien werden bij *A la c'Arte* voedingsjournalisten aangemoedigd om te bloggen over de manier waarop de exposities hen inspireerde.

De website werd in 2010 maandelijks bezocht door gemiddeld 15.966 bezoekers, waarvan 13.054 unieke. Ze bleven gemiddeld 2 minuten 43 seconden op de site en bekeken per bezoek circa 5,1 pagina's. Ter vergelijking: in 2009 trok de website gemiddeld 11.000 unieke bezoekers

per maand, met een verblijfsduur van rond 2 minuten 42 seconden. Door het gebruik van *Google Analytics* kregen we meer inzicht in en controle over het webbezoek. De zichtbaarheid van het Noordbrabants Museum op het web is in 2010 vele malen groter geworden. Door een *Meld je aan en win*-actie is het aantal e-mailnieuws-briefontvangers gestegen van 1500 naar 2070.

CORPORATE IDENTITY

Besloten is om de campagne rond de corporate identity van het Noordbrabants Museum uit te stellen tot 2012. Wel zijn onze missie en visie helder geformuleerd ter voorbereiding op de campagne en als basis van de sponsorbrochures.

NBM NIEUWS

Het *Noordbrabants Museum Nieuws* is in 2010 drie maal verschenen. Met het oog op de veranderingen in het museum is er onderzoek gedaan naar een nieuwe bladformule en vormgeving. De geplande evaluatie van het *Noordbrabants Museum Nieuws* zal plaatsvinden in mei 2011, als het blad voor het laatst in zijn huidige vorm verschijnt. De resultaten van de evaluatie zullen worden omgezet in een

magazine nieuwe stijl, gebaseerd op een sterke corporate identity.

MUSEUMKWARTIER

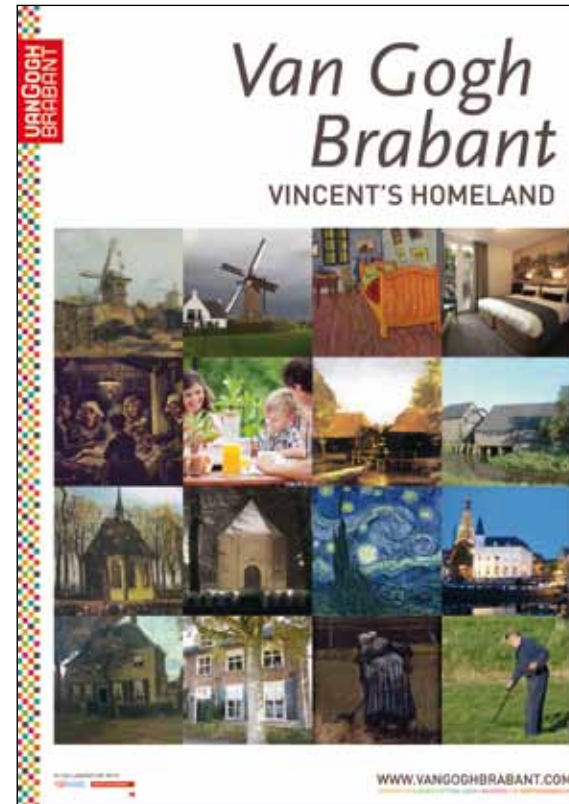
In 2010 werd - in samenwerking met het SM's, de provincie Noord-Brabant en de gemeente 's-Hertogenbosch - hard gewerkt aan optimalisering van de informatievoorziening rond het Museumkwartier. Zo startten we een corporate campagne en hieven we op 7 juli het glas met betrokkenen en omwonenden om de start van de bouwwerkzaamheden te vieren. Middels gedegen communicatie willen we de doelgroepen van het Noordbrabants Museum op de hoogte houden van de stand van zaken rond de verbouwing, en tegelijkertijd begrip creëren voor de beperktere museale mogelijkheden.

SAMENWERKING CULTURELE VELD

Het Noordbrabants Museum kan niet functioneren zonder de goede samenwerking met andere organisaties. Een uitgebreide lijst van onze partners in het culturele veld vindt u in bijlage 3.

PRESENTATIE

Om de collectie van het Noordbrabants Museum tijdens de verbouwing zichtbaar te houden voor publiek, is met collega-musea in Brabant overeengekomen dat belangrijke museumobjecten *daar* tijdelijk gepresenteerd worden. Zo toont Breda's Museum een tiental schilderijen uit onze collectie die een link hebben met Breda, kreeg het Oertijd Museum in Boxtel een substantieel deel van de archeologische collectie in bruikleen, en werd het Oudheidkundig Museum in Sint-Michielsgestel uitgebreid met Romeins glas uit Esch en Cuijk. Museum het Zwanenbroedershuis in 's-Hertogenbosch tenslotte, presenteert de komende jaren enkele van onze stukken die een relatie hebben met de Illustere Lieve Vrouwe Broederschap. Hieronder zilveren insignes en het portret van Jan Gans door Pieter Nason.

BIJZONDERE INITIATIEVEN

Het *Samenwerkingsverband Van Gogh in Brabant* is een krachtenbundeling van het Noordbrabants Museum en lokale Van Goghinitiatieven in Zundert, Etten-Leur, Nuenen en Tilburg, waarbij het Noordbrabants Museum deelneemt in het bestuur en in de werkgroepen communicatie, educatie en biografie.

De werkgroep communicatie introduceerde in 2010 een corporate campagne als paraplu-merk en gezamenlijke pay-off: *Vincent's homeland*. De werkgroep educatie ontwikkelt onder meer een educatieve app: een onderwijsprogramma over Van Gogh in Brabant, gericht op de bovenbouw van het basisonderwijs. En de werkgroep biografie werkt aan een database met allerlei biografische gegevens over Van Gogh per plaats, inclusief smartphone-toepassingen.

EDUCATIE

In samenwerking met Erfgoed Brabant ontwikkelde het museum een middeleeuwse leskist die vanaf september 2010 voor scholen beschikbaar is. Met het Stadsarchief 's-Hertogenbosch en de gemeentelijke afdeling voor bouwhistorie, archeologie en monumenten (BAM) realiseerden

we een erfgoedroute voor brugklassers. In 2010 was het Noordbrabants Museum bovendien partner binnen het *Educatoren Kennisnetwerk Zuid Nederland*.

MARKETING

In 2010 is een vervolg gegeven aan de in 2009 gestarte structurele samenwerkingsverbanden:

- *Communicatiewerkgroep Museumkwartier* is een maandelijks overleg tussen de provincie Noord-Brabant, de gemeente 's-Hertogenbosch, het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch en het Noordbrabants Museum, met als doel het Museumkwartier goed te positioneren bij belangrijke doelgroepen.
- Het Noordbrabants Museum heeft ingestemd met het nieuwe *Convenant Bezoekersmanagement* waarin belangrijke spelers in 's-Hertogenbosch zich uitspreken voor een gerichte samenwerking op het gebied van stadspromotie en toerisme. De deelnemers van het Bezoekersmanagement vormen belangrijke ambassadeurs van het nieuwe Noordbrabants Museum.

JHERONIMUS BOSCH IN 2016

Omdat het in 2016 500 jaar geleden is dat Jheronimus Bosch stierf, eert het Noordbrabants Museum - in nauwe samenwerking met de Stichting Jheronimus Bosch 500 - de schilder met een grandioze, internationale tentoonstelling van zijn werk. Ter voorbereiding is in 2010 een groot onderzoeksproject gestart. De stichting *Bosch Research and Conservation Project* laat de komende jaren alle schilderijen van Bosch materiaaltechnisch onderzoeken en documenteren door middel van hoogwaardige fotografische technieken. De kennis over het werk van Bosch (techniek, conditie van de schilderijen, geschiedenis van het bewaren van de stukken) zal daardoor in belangrijke mate worden vergroot. De resultaten van het onderzoek worden in 2016 getoond op de tentoonstelling in het Noordbrabants Museum.

BEDRIJFSVOERING

RENÉ PINGGEN (DIRECTEUR SMS) EN CHARLES DEN MOOIJ (DIRECTEUR NOORDBRABANTS MUSEUM) TIJDENS DE FEESTELLIJKE START VAN DE BOUW VAN HET MUSEUMKWARTIER

FLEXIBILITEIT

2010 stond ook wat betreft de bedrijfsvoering in het teken van de verbouwing. Toen de grote zomerexpositie eindigde, moest samen met de tentoonstelling de hele vleugel met werkplaats en opslagruimten worden ontmanteld en overgedragen aan de aannemer. De voormalige, aan het voorplein grenzende garage werd ingericht als tijdelijke werkplaats en opslagruimte. De garage wordt hiervoor gebruikt totdat de nieuwbouw klaar is. Al met al was 2010 een jaar waarin veel gevraagd werd van de creativiteit en flexibiliteit van de medewerkers.

BEVEILIGING

Bij de bewaking en beveiliging hebben zich gelukkig geen noemenswaardige incidenten voorgedaan. Door meer nadruk te leggen op de inzet van de eigen medewerkers wisten we de personeelskosten rond de bewaking iets te drukken. Ook is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor bewaking en beveiliging binnen het nieuwe Noordbrabants Museum. Een aanbesteding volgt na de zomer van 2011.

HORECA

In 2010 waren in de horeca de consequenties van de verbouwing duidelijk voelbaar, met name doordat de fundering van de passage naar het SM's gelegd werd en het aantrekkelijke buitenterras niet beschikbaar was. In een geïmproviseerde entourage hebben de horecamedewerkers desondanks een aangename sfeer weten te creëren, tot tevredenheid van de bezoekers.

SYNERGIEOVERLEG

De samenwerking met het SM's is in 2010 verder uitgebouwd. Gesprekken over gezamenlijke horeca en winkelexploitatie verliepen hartelijk en konden naar beider tevredenheid worden afgesloten met een overeenkomst. Ook op andere terreinen was er een soepele samenwerking en konden afspraken worden gemaakt over de ontwikkeling van het kenniscentrum en de inrichting en het gebruik van de auditoria. In september is besloten om voor het nieuwe kantoorcomplex - met het SM's en Erfgoed Brabant samen - een ICT-omgeving aan te besteden. Er is groot vertrouwen dat de onderlinge synergie tot mooie resultaten zal leiden.

PERSONEELSZAKEN

In 2010 is het Noordbrabants Museum toegelaten als lid van de VRM (Vereniging Verzelfstandige Rijksmuseum); het museum volgde reeds de VRM-CAO, aangevuld met enkele in het verleden gemaakte afspraken. Deze aanvullende arbeidsvoorwaarden zijn opgenomen in een personeelshandboek. Het overleg met de medezeggenschapscommissie en de medewerkers is in goede harmonie verlopen. De afdeling PZ van het museum heeft hierbij uitstekend werk geleverd.

MEDEZEGGENSCHAP

De medezeggenschapscommissie bestaat uit vijf leden die alle afdelingen van het museum vertegenwoordigen. In 2010 belegde deze commissie drie maal een medezeggenschapsvergadering en werd er gesproken over diverse onderwerpen betreffende museum en medewerkers. De eerste versie van het personeelshandboek is geaccordeerd door de medezeggenschapscommissie en verspreid onder de medewerkers.

VRIJWILLIGERS EN RONDLEIDERS

De ruim 30 vrijwilligers hebben zich ook dit jaar weer fantastisch ingezet. Niet alleen in de winkel, maar ook bij de verzorging van mailings. De leden van het vrijwilligersteam hebben een groot hart voor het museum; zij doen hun werk met veel enthousiasme en boeken prima resultaat. Datzelfde geldt ook voor het rondleidersteam dat zich in 2010 bijzonder actief heeft getoond. De relatie tussen medewerkers, vrijwilligers en rondleiders is bijzonder hartelijk; er bestaat over en weer veel waardering voor elkaars werk.

FINANCIËLE CIJFERS

BALANS PER 31/12/2010

ACTIVA	31/12/2010	31/12/2009
Vaste activa		
kunst- en historische voorwerpen	p.m.	p.m.
materiele vaste activa	€ 11.189	€ 76.773
subtotaal	€ 11.189	€ 76.773
Vlottende activa, vorderingen		
debiteuren	€ 11.277	€ 17.822
subsidies Provincie Noord-Brabant	€ 775	€ 30.000
overige subsidies/bijdragen	€ 44.979	€ 5.527
diverse vorderingen en vooruitbetalingen	€ 351.925	€ 133.352
subtotaal	€ 408.956	€ 186.701
Liquide middelen		
kas	€ 11.441	€ 8.075
banken	€ 2.404.001	€ 2.267.949
subtotaal	€ 2.415.442	€ 2.276.024
TOTAAL ACTIVA	€ 2.835.587	€ 2.539.498
<i>kunst- en historische voorwerpen in bruikleen ontvangen</i>	p.m.	p.m.

PASSIVA	31/12/2010	31/12/2009
Fondsen en voorzieningen		
risico-egaliseringsfonds	€ 366.651	€ 365.006
aankoopfondsen	€ 907.222	€ 895.991
overige voorzieningen	€ 503.258	€ 506.460
subtotaal	€ 1.777.131	€ 1.767.457
Kortlopende schulden		
crediteuren	€ 309.671	€ 211.012
nog te besteden subsidies en bijdragen	€ 123.072	€ 123.002
overige schulden	€ 625.713	€ 438.027
subtotaal	€ 1.058.456	€ 772.041
TOTAAL PASSIVA	€ 2.835.587	€ 2.539.498
<i>verplichtingen inzake kunst- en historische voorwerpen in bruikleen ontvangen</i>	p.m.	p.m.

REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER 2010

	rekening 2010	begroting 2010	rekening 2009
Lasten			
personeelskosten	€ 1.846.551	€ 1.912.000	€ 1.830.506
huisvestingskosten	€ 418.430	€ 431.000	€ 448.879
bedrijfskosten	€ 310.410	€ 260.000	€ 339.067
collectiekosten	€ 189.688	€ 183.000	€ 194.878
activiteiten	€ 463.187	€ 425.000	€ 614.373
afschrijvingen	€ 65.584	€ 50.000	€ 39.953
totaal lasten	€ 3.293.850	€ 3.261.000	€ 3.467.656
Baten			
subsidiegelden	€ 2.663.701	€ 2.642.000	€ 2.620.176
eigen inkomsten	€ 631.794	€ 619.000	€ 897.977
totaal baten	€ 3.295.495	€ 3.261.000	€ 3.518.153
RESULTAAT	€ 1.645	€ -	€ 50.497

DE FANTASIE FABRIEK

Animatie in Nederland

de tentoonstelling

IMPRESSIE TENTOONSTELLING DE FANTASIEFABRIEK, ANIMATIE IN NEDERLAND

IMPRESSIE TENTOONSTELLING DE FANTASIEFABRIEK, ANIMATIE IN NEDERLAND

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: AANWINSTEN

Schenkingen:

Verdijk, Gerard

(Boxmeer 1934 – 2005 Den Haag)

Zonder titel, 1958

Inv.nr. 16434

Verdijk, Gerard

(Boxmeer 1934 – 2005 Den Haag)

Floating black and white spots, 2002

Inv.nr. 16435

Verdijk, Gerard

(Boxmeer 1934 – 2005 Den Haag)

Zonder titel, 1955 – 1960

Serie van 18 tekeningen

Inv.nr. 16436

Verdijk, Gerard

(Boxmeer 1934 – 2005 Den Haag)

You can't destroy old Buddha's, 2001

Serie van 5 beelden

Inv.nr. 16437

Verdijk, Gerard

(Boxmeer 1934 – 2005 Den Haag)

Zonder titel, 2002

Inv.nr. 16438

Verdijk, Gerard

(Boxmeer 1934 – 2005 Den Haag)

Drie voorstudies van de beelden-
groep bij het Gerechtshof te
's-Hertogenbosch, 1989

Inv.nr. 16439

Verdijk, Gerard

(Boxmeer 1934 – 2005 Den Haag)

Die Abbildung ist nicht das
Abgebildete, 2004

Serie van 8 ingelijste collages
en een originele druk

Inv.nr. 16440

onbekend

Etsplaatje met het wapen van
de familie Martini Buys

Inv.nr. 16442

Empel, Ruud van

(Breda 1958)

Fotoserie Souvenir, 2008

Serie van 6 foto's

Inv.nr. 16446

onbekend

Haardplaat, 1800

Inv.nr. 16454

Bogaerts, Jan

(s-Hertogenbosch 1878 – 1962 Wassenaar)

Stilleven

Inv.nr. 16459

onbekend

Bronzen kokerbijl van het Helmeroth-
type, 925 v.Chr. – 750 v Chr.

Inv.nr. 16463

Slingerland, Willem

Penning op de fusie tussen Reinier
van Arkel en Voorburg in 1991, 1991

Inv.nr. 16464

Sluijters, Jan

(s-Hertogenbosch 1881 – 1957 Amsterdam)

Bloemstilleven met rozen en voor-
jaarsbloemen in slanke groene vaas

Inv.nr. 16466

Sluijters, Jan

(s-Hertogenbosch 1881 – 1957 Amsterdam)

Zomerboeket

Inv.nr. 16467

Sluijters, Jan

(s-Hertogenbosch 1881 – 1957 Amsterdam)

Bloemstilleven met liggende bos anjers

Inv.nr. 16468

onbekend

Porseleinen schaal, weergegeven op
het schilderij 'Bloemstilleven met
liggende bos anjers' door Jan Sluijters

Inv.nr. 16469

Aankopen:

Berckel, Theodoor Victor van

(s-Hertogenbosch 1739 - 1808)

Gouden penning ter ere van het
50-jarig huwelijk van H.B. Martini
en A.M.E. van Schagen, in een ivoren
doosje, 1774

Inv.nr. 16380

Knip, Henriëtte Geertruida

(Tilburg 1783 – 1842 Haarlem)

Stilleven met rozen, lelietjes-
van-dalen en fruit, 1834

Inv.nr. 16381

Adriaans, Leon

(Helmond 1944 – 2004 Sint-Michielsgestel)

Scheppend systeem, 1989-1990

Inv.nr. 16433

onbekend

Houtsnedeblok voor een nieuw-jaarsprent van het Sint Sebastiaans-gilde te 's-Hertogenbosch, 1747

Inv.nr. 16441

Mulders, Marc

(Tilburg 1958)

Geheim Landschap VII, 2010

Inv.nr. 16443

(zie afbeelding op p. 12)

Mulders, Marc

(Tilburg 1958)

Geheim Landschap IV, 2010

Inv.nr. 16444

Sluijters, Jan

('s-Hertogenbosch 1881 - 1957 Amsterdam)

Zelfportret, 1920 - 1930

Inv.nr. 16445

Mulders, Marc

(Tilburg 1958)

Glazen wandobject uit de serie The seven last words of Christ, 2010

Inv.nr. 16452

Mulders, Marc

(Tilburg 1958)

Glazen wandobject met doornenkroon uit de serie The seven last words of Christ, 2010

Inv.nr. 16453

Spaendonck, Cornelis van

(Tilburg 1756 - 1839 Parijs)

Koolroos, circa 1800

Inv.nr. 16456

Bogaerts, Jan

('s-Hertogenbosch 1878 - 1962 Wassenaar)

Stilleven met zandanjers in een glazen vaasje, 1931

Inv.nr. 16457

Knip, Henriëtte Geertruij

(Tilburg 1783 - 1842 Haarlem)

Studie van diverse bloemen

Inv.nr. 16458

Wiegersma, Hendrik

(Lith 1891 - 1969 Deurne)

De drinker, 1929

Inv.nr. 16460

Wiegersma, Hendrik

(Lith 1891 - 1969 Deurne)

De aanklacht, 1930

Inv.nr. 16461

Sluijters, Jan

('s-Hertogenbosch 1881 - 1957 Amsterdam)

Zonder titel, 1900 - 1914

Inv.nr. 16470

Sluijters, Jan

('s-Hertogenbosch 1881 - 1957 Amsterdam)

Zonder titel, 1900 - 1914

Inv.nr. 16471

Bruiklenen:**onbekend**

Synagogale Chanoeka-kandelaar, 1800 - 1900

Inv.nr. 15410

onbekend

Ovale schaal geschonken ter herinnering aan Salomo van Dijk en zijn echtgenote Keile door hun dochters en schoonzoon, 1924

Inv.nr. 16382

onbekend

Ovale schaal ter nagedachtenis aan Natan en Hanna Hacoeh, 1916

Inv.nr. 16383

Kempens, Begeer & Vos, Koninklijke Nederlandse

Schaal ter herinnering aan het 40-jarig huwelijk van B. van Dijk en H. van Dijk-Hes in 1930, 1928

Inv.nr. 16384

Fontani jr., A. Chr.

Priesterschaal of levietenschaal (wasbekken), 1930

Inv.nr. 16385

Fontani jr., A. Chr.

Een zilveren melkkan, gebruikt als Levieten-waterkan (kohaniemkan), 1930

Inv.nr. 16386

onbekend

Ovale etrogdoos met gestanst oppervlak en glad medaillon, 1929

Inv.nr. 16387

Hartogs, M.; Boers, W.M.

Houten doosje met 25 Nederlandse zilveren Mitzvotplaatjes voor de handelingen tijdens de Joodse eredienst, 1921 - 1924

Inv.nr. 16388

onbekend

Hoge zilveren beker op voet geschonken door Jehoeda en Sjeine Diependaal ter gelegenheid van hun 25-jarig huwelijksjubileum op 23 mei 1875, 1861

Inv.nr. 16389

Voorschoten N.V., Zilverfabriek

Kleine zilveren kidoesjbeker op lage voet met parelrand, 1929

Inv.nr. 16390

onbekend

Driehoekige ronde loelavhouder met als bladeren naar buiten welvende rand, aangeboden door de vereniging Sjalom we-Re'oet op 1 november 1935, 1935

Inv.nr. 16391

onbekend

Sjofar of ramshoorn van donker hoorn, 1800

Inv.nr. 16392

onbekend

Sjofar, ramshoorn van lichte hoorn

Inv.nr. 16393

Gelder jr., Emanuel Abraham van
Twee zilveren filigrain siertorens (rimonim) met drie verdiepingen, 1877

Inv.nr. 16394

Gaillard, Simon

Twee siertorens (rimon), 1895

Inv.nr. 16395

Citroen, Barend Roelof

Twee siertorens (rimon), 1863

Inv.nr. 16396

onbekend

Chanoekia (kandelaar), 1800 - 1900

Inv.nr. 16397

Hooijkass jr., Cornelis

Thoraschild (tas), 1904

Inv.nr. 16398

Rutgers, A.J. ; Rutgers, J.J.; Rutgers, L.H.

Thoraschild (tas), 1939

Inv.nr. 16399

Kempen, Firma J.M. van

Thoraschild (tas), 1903

Inv.nr. 16400

onbekend

Jad (handwijzer), 1750 - 1800

Inv.nr. 16401

Fontani jr., A. Chr.

Kandelaar, 1920 - 1972

Inv.nr. 16402

Fontani jr., A. Chr.

Kandelaar, 1920 - 1972

Inv.nr. 16403

onbekend

Koker waarin een naamlijst wordt bewaard, 1945

Inv.nr. 16404

onbekend

Naamlijst, 1945

Inv.nr. 16405

onbekend

Naamlijst op perkamenten blad, 1945

Inv.nr. 16406

onbekend

Lecha dodi bord, 1927

Inv.nr. 16407

onbekend

Gebedsbord, 1927

Inv.nr. 16408

onbekend

Sjivebord, 1875 - 1925

Inv.nr. 16409

onbekend

Thoramantal van blauw fluweel met wetstafelen, leeuwen en kroon (Meil), 1898

Inv.nr. 16410

onbekend

Thoramantel (Meil), 1825 - 1925

Inv.nr. 16411

onbekend

Thorarol (Sefer Tora)

Inv.nr. 16412

onbekend

Thorawikkel (mappa) van rode zijde
Inv.nr. 16413.1

onbekend

Thorawikkel (mappa)
Inv.nr. 16413.2

onbekend

Thoramantel van blauw fluweel
met Davidster (Meil), 1900 - 1940
Inv.nr. 16414

onbekend

Rode thoramantel met kroon en
banderol (Meil), 1900 - 2000
Inv.nr. 16415

onbekend

Thorarol (Sefer Tora)
Inv.nr. 16416

onbekend

Thorawikkel van rood fluweel
Inv.nr. 16417

onbekend

Torarol (Sefer Tora)
Inv.nr. 16418

onbekend

Beschreven en beschilderde
thorawikkel, 1927
Inv.nr. 16419

onbekend

Thorarol (Sefer Tora)
Inv.nr. 16420

onbekend

Thorawikkel van roodblauwe
changeant stof, 1950 - 2000
Inv.nr. 16421

onbekend

Thorarol (Sefer Tora)
Inv.nr. 16422

onbekend

Thorawikkel van beige linnen
(mappa), 1980 - 2000
Inv.nr. 16423

onbekend

Thoradekkleed (seferdekje),
1900 - 1925
Inv.nr. 16424.1

onbekend

Lessenaarskleedje
Inv.nr. 16424.2

Niers, Cecilia

Parochet (voorhang) van blauw
fluweel, 1990
Inv.nr. 16425

onbekend

Twee grote wetstafelen, behorend
bij een ark, 1990
Inv.nr. 16426

onbekend

Eeuwig licht (neer tamied),
1875 - 1900
Inv.nr. 16427

onbekend

Thorawikkel
Inv.nr. 16428

onbekend

Standaard voor het presenteren van
een thorarol met thorakleed
Inv.nr. 16429

onbekend

Standaard voor het presenteren van
een thorarol met thorakleed
Inv.nr. 16430

Niers, Cecilia

Parochet (voorhang) van wit
synthetisch fluweel, 1996
Inv.nr. 16431

onbekend

Thorarol (sefer Tora)
Inv.nr. 16432

Mulders, Marc

(Tilburg 1958)
Corpus op ateliervloer, 1990
Inv.nr. 16450

Sluijters, Jan

(s-Hertogenbosch 1881 - 1957 Amsterdam)
Boeket in witte vaas, 1935 - 1942
Inv.nr. 16451

Brueghel de Oude, Jan

(Brussel 1568 - 1625 Antwerpen)
Landschap met molens, 1600 - 1610
Inv.nr. 16462

onbekend

Retabel met tafereelen uit het leven
van Maria en de jeugd van Christus,
1480 - 1480
Inv.nr. 16465

BIJLAGE 2: EXPOSITIES

Marjolein Bastin – Dicht bij de natuur

17 september 2009 t/m 28 januari 2010

Sabina Timmermans - Illusoire paradijsjes

9 januari t/m 21 februari 2010

De Fantasiefabriek, animatie in Nederland

23 jan t/m 25 april 2010

Marc Mulders: Baest – Geheim Landschap

8 mei t/m 29 augustus 2010

Jan Sluijters

8 mei t/m 20 juni en 7 augustus 2010 t/m
15 mei 2011

Jeroen Vrijsen - De naamloze staat

15 mei t/m 4 juli 2010

Gekoesterde Schoonheid – Kunst uit Brabants privébezit

22 mei t/m 29 augustus 2010

YouExpo

28 juni t/m 1 augustus 2010

Anouk Bax – Battle fatigue

10 juli t/m 29 augustus 2010

A la c'Arte, De kunst van het eten – eten in de kunst

18 september 2010 t/m 2 jan 2011

Atelierroute

1 -28 oktober 2010

BIJLAGE 3: PARTNERS

Culturele samenwerking:

- AKV|St.Joost, Breda
- Atelierroute 2010 's-Hertogenbosch
- Breda's Museum, Breda
- Erfgoed Brabant, 's-Hertogenbosch
- Fatboy the Original
- Fontys Hogeschool voor de kunsten, Tilburg
- Fontys PABO, 's-Hertogenbosch
- Gemeente 's-Hertogenbosch, afdeling BAM (bouwhistorie, archeologie en monumenten)
- Het Bossche Makershuis, 's-Hertogenbosch
- Het Brabants Orkest, Eindhoven
- Koning Willem I College, 's-Hertogenbosch
- Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch
- Nederlandse Museum Vereniging, Amsterdam
- Netwerk Stads musea Nederland
- NIAf, Tilburg
- November Music, 's-Hertogenbosch
- Oertijdmuseum de Groene Poort, Boxtel
- Onder onze Voeten
- Openbare Bibliotheek, 's-Hertogenbosch
- Oudheidkundig Museum, Sint-Michiels-gestel
- Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant
- Provincie Noord-Brabant
- Reinwardt Academie, Amsterdam
- Samenwerkingsverband Van Gogh in Brabant
- Schatten van Brabant
- Smaak voor Kids
- SNS Reaal Fonds
- Solos, 's-Hertogenbosch
- Stadsarchief 's-Hertogenbosch
- Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch
- Stichting Archeologie, Bouwhistorie en Cultuur, 's-Hertogenbosch
- Stichting Bijzondere Leeropdracht Jheronimus Bosch
- Stichting Bosch Research and Conservation Project
- Stichting Jheronimus Bosch 500
- Submarine, Amsterdam
- Theater aan de Parade, 's-Hertogenbosch
- Theater De Speeldoos, Vught
- Verenging Rembrandt
- Verkadefabriek, 's-Hertogenbosch
- 2018Brabant / BrabantStad Culturele Hoofdstad

BIJLAGE 4: TOEZICHT EN DIRECTIE

Code Cultural Governance

De Stichting Noordbrabants Museum wordt sinds 1999 bestuurd volgens het raad-van-toezicht-model. De Stichting Noordbrabants Museum onderschrijft de principes en *best practice*-bepalingen met betrekking tot het raad-van-toezicht-model zoals beschreven in de *Code Cultural Governance – Pas toe of Leg uit* en past deze vrijwel volledig toe. Er is in dit opzicht slechts één uitzondering te melden: de Code Cultural Governance is nog niet verankerd in de statuten van de Stichting Noordbrabants Museum. De vermelding met betrekking tot de Code zal bij de eerstkomende wijziging in de statuten worden opgenomen.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht kwam in 2010 vier maal bijeen; frequentie en ritme hangen onder meer samen met het verschijnen van de kwartaalverslagen. Naast het financiële en artistieke beleid werden ook de voortgang van de verbouwing, de voorgenomen samenwerking met het SM's, het Museum voor Religieuze Kunst en de Jheronimus Bosch-expositie in 2016 besproken. Leden van

de Raad van Toezicht waren ook buiten de vergaderingen beschikbaar voor incidentele adviezen aan de directie.

Samenstelling Raad van Toezicht

Leden van de Raad van Toezicht van de Stichting Noordbrabants Museum van 1 januari t/m 31 december 2010:

- *voorzitter*

De heer dr. W.M. van den Goorbergh voormalig vicevoorzitter Raad van Bestuur Rabobank Nederland thans onder meer voorzitter van de Raad van Toezicht Nexus Instituut Tilburg en vicevoorzitter van de Stichting Katholieke Universiteit Nijmegen

- *vicevoorzitter*

De heer drs. B. de Boer directievoorzitter De Efteling B.V. thans onder meer lid IAAPA (International Association of Amusement Parks Advisory Board Europe)

- *lid*

Mevrouw drs. A.M. Gerhartl-Witteveen voormalig directeur Museum Het Valkhof, Nijmegen thans onder meer lid van de Raad van

Toezicht van het Drents Museum te Assen en bestuurslid van het Prins Bernhard Cultuurfonds Gelderland

- *lid*

De heer mr. A.J.G. Smetsers voormalig bestuurssecretaris/manager bijzondere projecten Stichting VSBfonds, Utrecht

- *lid*

De heer J.A.J.M. van den Hoven voormalig lid van de Raad van Bestuur van Heijmans N.V. thans onder meer voorzitter van de Raad van Commissarissen van Van Raak Staal Holding B.V. te Tilburg en bestuurslid van de Stichting Erasmusfestival 's-Hertogenbosch

Directie

Directeur/statutair bestuurder van de Stichting Noordbrabants Museum

- *directeur*

De heer dr. Ch.C.M. de Mooij

Nevenfuncties

- vicevoorzitter Stichting Samenwerkingsverband Van Gogh in Brabant
- secretaris van de Stichting Bijzondere Leeropdracht Jheronimus Bosch

- lid Raad van Commissarissen N.V. Monumentenfonds Noord-Brabant
- lid Raad van Toezicht Stichting Monumentenfonds Noord-Brabant
- lid Algemeen Bestuur Stichting Kasteel Heeswijk
- bestuurslid Stichting Archeologie, Bouw-historie en Cultuur, 's-Hertogenbosch
- bestuurslid De Mastboom-Brosens Stichting, Oud Gastel
- bestuurslid Stichting Huizinghe De Loet, 's-Hertogenbosch
- lid Comité van Aanbeveling Art & Antiques Fair 's-Hertogenbosch
- adviseur Stichting Bosch Research and Conservation Project

COLOFON

Tekst en redactie

Noordbrabants Museum
Studio Zicht 's-Hertogenbosch

Vormgeving

Van Riet Ontwerpers

Fotografie

Noordbrabants Museum
Marc Bolsius

Noordbrabants Museum

Verwersstraat 41
Postbus 1004
5200 BA 's-Hertogenbosch
Telefoon 073-6877877

info@noordbrabantsmuseum.nl
www.noordbrabantsmuseum.nl

